

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

•EDINO•T: z zhaia 2 krat na teden vsako sredo in soboto o poludne. Cena za vsako priložnost 7 gl. za polu leta 3 gl. 50 kr., za štiri leta 1 gl. 75 kr. — Sama priložnost 1 gl. 50 kr. za celo leto. — Posamezne številke se dobivajo pri opraviščevanju in v Trstu po 2 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 15 kr. — Narodni, rek. in inserate prejema Opraviščevanje, via Terreste. •Nova tiskarna.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu •via Terreste• •Nova Tipografija•; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Dušni proletarijat.

Marsikomu se bo čudno zdelo, čitajočemu gornji naslov. Kaj pomenja — dušni proletarijat? To so reveži na duhu, ljudje brez dušnih zmožnosti; ali pa tudi ljudje, ki so sicer polni dušnih zmožnosti in dušnih darov, kojim pa zabranjujejo gmotne razmere te njihove darove in zmožnosti razviti in jih v prid človeštva obrniti.

Toliko prvi kakor drugi so milovanja vredni: eni zato, ker voljo morda imajo, talenta pa ne, drugim ne manjka zadnjega — nasprotna osoda pa jim zapira pot, da trpe in šestokrat obupavajo; eni ne morejo, čeprav bi radi; drugi bi človeštvu lahko dosti pomogli, ali grda zavist, krivica in zmožnosti odnešajoči in pravo vedo in napredek habeč nepotizem jim vrata zapira do veljavnejših služb, kder bi lahko veliko koristili.

Človeštvo, vsaj evropsko civilizirano prebivalstvo, bi z ozirom na duševne zmožnosti lahko delilo na tri dele ali stane. 1. Prvotni ali na zadnjem stopinji omike se nahajajoči ljudje — neuki ali neomikanci. Ti bi se morda lahko omikali, ali gmotne razmere jim tega ne dopuščajo; 2. srednje omikani; in 3. omikani in učeni.

To je sicer preprosta in pomanjkljiva razdelba, kajti non est regula sine exceptione.

Pri današnji omiki in napredku je vsem omogočeno šole pohajati in se dušno razviti ne glede na stan. Ustanovilo se je mnogo stipendij in pomagalo, kolikor je bilo mogoče ubogim dijakom, da so se izšolali. Omike, omike! dajte nam omike — kričalo se je pred leti in ustanovljati so se jele povsod šole nižje in višje, vse na državne stroške, da se je omogočilo vsem jih pohajati in si izobra-

ženja nabirati. Zaukazalo se je posilno pohajanje šol in sedaj se manjša čedalje bolj število analfabetov — ali množi tudi broj duševnega proletarijata. Na eno stran se je ljudstvo osrečilo, ker podala se mu je zelena omika, ustanovivši mu šole, na drugo pa pomnožila število ljudi, ki so svojo mladost po šolah prebili, slednjič se pa nahajajo s praznimi rokami mej svetom, mučno pričakovaje prilike, v kojih bi svojo učenost in zmožnost pokazali. Službe so vse zasedene, ali pridržane bolj pojedincem, onim namreč, ki so v kakem sorodstvu ali znanju z vplivnimi možmi, ki jih potem v službe vsilijo, v tem ko morajo šestokrat zmožni in učeni ljudje okolo pohajkovati in se za kruh boriti — to je oni zloglasni nepotizem, ki razjeda grud denašnje človeške družbi. —

Omika je glavni pogoj obstoja narodov, ona razpršuje temoto in vražo in vodi človeštvo k spoznanju samega sebe in dolžnosti, katere ga čakajo. Omika tako rekoč pretvori človeško naravo, omešča srce ter ga napolni z blagimi čuti, vzvišenimi idejami — naredi večkrat, da človek postane človekoljub ter si prizadeva koristiti človeštvu.

Omika pridobiva se iz šol in teh se je ustanovilo po Avstriji obilo tako, da je vsakteremu mogočnost dana, si potrebnih nauk iz njih zajemati. Ali število potrebne inteligence je bilo kmalo napolnjeno in treba je bilo ustanoviti novih državnih in civilnih služb, ki so tudi k malu bile pokrite in sedaj se le z težkočo kako dobro ulovi, ali tudi ta pride ponajveč kakemu sorodniku ali prijatelju one osebe, ki je popred zavzemala to mesto.

Ubožčeku je bila sicer dana mogočnost v šolah se omikati, ali k malu

je zmanjkalo potrebnih mest, kamor bi bil po izšolanju nastavljen. Nastala je v sedanjem času tudi o službah nekaka kriza, ki vedno bolj preti vzeti talentiranemu mladenčemu veselje do učenja in koristi do svojega bližnjega, kriza ki je pomnožila število izšolanih zmožnih mladih moči, ki se morajo po tolikem učenju posvetiti kakemu stanu ali opravku, za kojega niso se namenili in ki gmotno ne plača njihovih studij.

Mnogo jih je, kateri so primorani po dovršeni gimnaziji ali vseučilišču vsakega opravka se prijeti, da si le zaslužijo potrebnega kruha! — to je takozvani duševni proletarijat, ki jo človeštvu na škodo in učenju in šolam kredit jemlje!

Pred leti se je vabila mladina v šole z stipendijami in podporami; oproščevala so je majhna šolnina, katero bi morali vsako leto roditelji ali oskrbniki plačevati, sedaj se pa išče v okoliših priti silnemu navalu mladine v šole; število šolajočih se mladeničev kolikor je možno zmanjšati. Pred leti so kričali: Dajte nam šol in omike, sedaj pa strani: z omiko! — da na debelo povemo.

Žalostno znamenje za avstrijske šole in vedo sploh, ako je bil naučni minister baron Gautsch primoran, izdati ukaz, da se šolnina na srednjih državnih šolah v primeri z prejšnjo ogromno poviša, le da se kolikor toliko jez postavi siljenju mladine v srednje šole. Minoli mesec je namreč minister Gautsch izdal ukaz zadevajoč vplačevanja šolnine, v katerem mej drugim stoji:

Semestralno vplačevanje šolnine na srednjih šolah bode v tri načine deljeno a) za Dunaj bode znašala od sedaj naprej šolnina 25 gl.; b) v krajih izven Dunaja, ki imajo nad 25.000 prebivalcev 20 gl.; c) za druge

kraje 15 gl. — Plačevati se bode morala v prvih šestih tednih vsacega semestra. — Oproščeni šolnine bodo lahko samo oni učenci, ki so imeli v zadnjem semestru v vedenju in marljivosti prvi ali drugi red (lobenswerth ali befriedigend) in v drugih predmetih vsaj dobri red, in samo tedaj, ako so njih gmotne razmere tako slabe, da jim v resnici ni mogoče šolnine plačevati. — Povišanje šolnine je tedaj znatno, kajti ako bode hotel ubogi slovenski kmet svojega sina v gimnazijo vpisati, moral bode pred vsem platiti 23 gl. za šolnino in vpisnino in še le po končanem I. semestru, ako bode sinov napredek zadostoval postavnim tirjavam, bode lahko prosil za oproščenje.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Naš in ruski cesar se na jesen, ko bodo velike vojaške vaje v Galiciji, vendar utegneta sniti. To se ve, da tega nobeden še ne ve, skoraj gotovo tudi še oba vladarja ne, ker to je odvisno od različnih prijetljajev; vendar pa se že zdaj misli na to, ker so mušične kapele v Levovu v posadki bivajočih pešnih polkov dobile ukaz, naj se rusko himno dobro nauče. Tako se poroča iz Levova, mi pa smo te misli, da rusko himno zna vsaka avstrijska vojaška kapela dobro igrati; če se je tedaj dal omenjeni ukaz vojaškim kapelam, cesar ne dvomimo, zgodilo se je to zaradi tega, da bode muzika posebno izvrstno izvežbana, kar je prav in lepo. — Čuje se tudi, da se srbski kralj teh vaj udeleži, i to je verjetno, ker se jih je lansko leto udeležil tudi na Českem in ker se on sploh najbolj naslanja na Avstrijo, ker vidi v njej edino zaščitnico njegovih dinastičnih interesov. Kralj Milan se ravna po izreku: Bog je sam sebi najprej brado

PODLISTEK.

Koledovanje pri nas in drugod.

(Dalje).

Zgubilo se je med nami že dosti oblčajev, da bi gošci obhajali tote večere, kakor pred Božičem, Novim letom, sv. Tremi kralji in Svečnico, pred hišna vrata, ter nekoliko počit, nekoliko muzikajoč, privabili domačine, zlasti gospodarja, da jim je podaril kakoršne si bodi darove. Posebno vinska kaplica in kruh kolač, ter nekaj desetice je tem veseljem prosjakom — kolednikom, kakor so jih imenovali, kaj dobro došlo in bili so veseljem sprejeti. Godcev se je zbralo po 3, 5, 8 in še več skupaj, ki so obhodili časih od vasi do vasi skoraj pol dežele in nabrali koledovaje gredeč dosti lepih darov. Vender več nego godba dopadala je navadno pri Slovencih pesem, zlasti mladih grl, spremeljuna z harmoniko, in to še posebič takrat, ako je bila pesem vsako leto nova. Toraj se je moral kolednik v tem le času potruditi, da je spletel nekaj kille prilžnostne pesni, voščil navadno vsakemu stanu pri hiši posebe srečo, blagostanje, mir in kar je še več enacega. Nekaj teh pesni, ki so se v prepisih kar potoma med narodom širile, prav dobro je zloženih, v znamenje, da so prihajale iz srca ter po skladatelju izumljenemu napevu pete tudi

k srcu šle. Ena od takih kolednih pesni v slovo staremu letu se glasi:

En starček je zaspal,
Nikdar ne bo več vstal,
Z njim pa toliko ljudi
(Ze v črni jami spi! *)

Kje, sestra, je tvoj brat?
Kje, hči, so tvoja mati? —
So v starem letu šli
(Ze v jamo večnosti.)

Oj, Jezus, ti jim daj
Tam vživat sveti raj,
Nam pa lepo živeti.
(Dodeli v novem let!)

V navadi je pa to
Želet v novo leto:
Marijo z Jezusom
(In svetim Jožefom.)

Otrokom dnes želim
Za novo leto vsim:
Oj dete Jezusa,
(Za vas obrezan'ga.)

Dekletom voščim spet
Marijo — rožni cvet,
Ki spleta venec zlat
(Deklice obdarvat.)

Mladenč-m naj bo svet
Svet' Jožef, — limbar zlat.
Ki v zarji čistosti
(Na strani vam stoji.)

Zenam pa jagnje dam,
Oj jagnje — Jezus sam!
Za vas Je rojen bil
(In rešujo kri prelit.)

Možem je ven'c izbran
Z peterih svetih ran.
V ljubezen je zavil.
(Z rešujo krvjo oblit.)

Sirotam ubogim dam
Marijo z Jezusom;
Ki polna vseh dobrót
(Je mati revnih s'rot.)

Presveta rešnja kri
Pa grešnike omij!
Z njo Jezus vas opral
(Marijo v mater dal.)

Želim vsem sveti raj
Tam vživat vekomaj,
Marijo z Jezusom
(No svetim Jožefom.)

Bolj svetovno praktičnega pomena pa je v tej dobi spevana Moravska narodna pesem:

•Poslušajte gostje mili,
Mi vam svet žegen donesemo,
Žegen božji k hiši vašej
In kar še več je treba k temu.
Če nič drugega ne imate,
Denarja zares noben'ga.
Nam dajte masnega kolača,
Da po njem dete ne plače. —
Kdor denarja ne h'če dati,

Ta ga zgubi ino možnjček,
Ter v odmeno té skoposti
Trapaste žene bo možiček.

Č-h od Časlave pa k temu dostavlja.

Prišel sem k vam na koledo,
Ko mi kaj daste, pa pobegnem,
Če pak z darom ven ne prid'te
Si hčere svoje neomozite.
Pa v kotu ona bo sedela,
Ter kaj odurno na vas gleda.

Ker se namreč od božiča in pusta navadno tudi največ svateh praznuje, ima gotovo takšno protivno prosjačenje celo pri sebičnih gospodarjih velik vspeh in darovi kolednikov, kot donositeljev blagoslova božjega so bili majhni ali veliki — kakor je bil sploh učinek pesni priličen razmeram pri hiši.

Več ko so imeli za možitev pripravnih hčera pri hiši, obilnejše darove so odnašili navadno ti pevci, čijih pesni so bile sploh različne po raznih krajih in narodih. Tako na pr. poljski pastirji v Šleziji, koledavajoč po hišah tudi pojo:

•Vsaka krava naj se vam oteleti
Ter vrč mleka anevno daje,
Vsaka kokoš trikrat v leti
Mlade piščeta ima. —
A ktera pak nas obdaruje,
Naj to si pomni, čuje,
Da dobi nekaj vzornega:
Mladenča preprijaznega
In iz Stvarnikovih rok
Še povrh cel kup otrok,

u-tvaril; a zdí se nam, da se kralj pri tem premalo ozira na menitev srbskega ljudstva, ki je tako v Srbiji, kakor v vsakej drugi državi, posebno pa mladej, vendar le merodajna. Vladaarju brez slavni in ljubljenih njegovih predhodnikov je teško utrditi prestol in kralj Milan se je doslej preveč naslanjal na zunanjo moč, premalo pa se oziral na ljubezen srbskega naroda; in vendar prva traje od danes do jutri, kakor se zasuče petelin na politični strehi; druga pa je trajna, ker je noben vihar, nobena nezdoda, noben sovražnik ne more uničiti; ker so nje korenine zasajene v srcih ljudstva, zato se ne more pokončati. Mi smo tedaj uverjeni, da kralj Milan svoj prestol le tedaj stalno utrdi, ako se bo naslanjal na voljo, težnje, potrebe in značaj srbskega ljudstva, vsaka druga pot mu prestol prej ali slej zlomi; pomoči od zunaj pa takrat nobene ne najde — politika ne pozna hvaležnosti, trda je, kakor skala, mrzla kakor led.

Levičarji državnega zbora na počitnicah nimajo miru; menda nimajo dobre vesti. Po Českem in Gorenjeavstrijskem sklicujejo volilce ter jim dajo račun o svojem delovanju; a kakšen je ta račun. Svojim somišljenikom pojo slavo, vsak pa ima drugačne misli o politiki. Ta sicer priznava, da je sedanja vlada vendar le nekoliko storila, a premalo, in zato jo je treba pobijati, drug prorokuje, da bosta ministri Dunajevski in Pražak morala odstopiti in da za sabo potegneta tudi Taaffe-a, potem pa bi palo vse ministerstvo in levičarji bi na to pripravljene bili prevzeti vlado in sestaviti burokratično ministerstvo. Naj le še malo počakajo, njih sad zdaj še ni zrel, a gnije pa hudo.

Enketa za predrugačo učiteljskih se je 14. t. m. končala. Naučni minister jo je zaključil s govorom, v katerem se je zahvalil udom za trudapolno in marljivo sodelovanje v zboljšanje poduka na ljudskih šolah. Enketa je v bistvenih rečeh sprejela načrte naučnega ministerstva.

Vnanje dežele.

Črnogorska vlada je vsled zadnega napada na Tari sklenola mejo zavarovati; vsled tega napravi tam več utrd, v katere pošlje posadko, katera bo stala pod posebnim višjim poveljnikom. Vojvoda Božo Petrović pojde te dni na Taro, da ukrene kar treba. Razprave s papežem, glede vredbe cerkveno-političnih zadev katoličanov v Črni gori, niso sicer še končane, vendar pa je papež uže dovolil, da se v Baru ustanovi škofija.

Iz srbske kraljevine je pobegnola svoboda ter naredila se tam prava azijska samosilnost. Žalostno za deželo i narod, ki je še nedavno slul na Jugu i na kateri so se sužni slovanski rodovi ozirali, kakor na svojega rešitelja. Gorje vladi, ki ga je v tako brezno pahnola. Kako je srbska vlada mej narodom priljubljena, dokazuje to, da je bilo pri volitvah v skupščino pri vsem krutem pritiskanju izvoljenih le 40

Ki sedeči za pečo
Boj! peli, kot angelci pojo.

Ime in slavnost koledovanja je poleg Slovanov lastno tudi Francozom in Nemcem. Francozje imenujejo »calendau, chalendar« to, kar Srbi badnjak, t. j. dobov panjač, katerega so po srednji Evropi na sveti večer sežigali; božič pak slove: »chalendar«. Naj gotoviše je toraj to ime vzelo iz latinskega: »calendae«, kakor se je imenoval začetek vsacega meseca in tudi začetek leta, s katerim je bilo združeno staro slovansko koledovanje. Latinsko ime so sprejeli tudi drugi romanski narodi in po duhovnikih z sprejetjem krščanstva tudi slavnost po predpisih sv. vere s poprejšnjo zamenili. Cerkevni zbor v Carigradu l. 691, je namreč ukazal slaviti kalendara (vota in Brumalia, vota voščilo, Brumalia-zimska svečanost), kar so brezdvomno zgolj deli cele slavnosti. Poleg vsem Slovanom znanega imena, — »kolesa« — imajo Rusi za ta obred o božiču še naziv »okrutnik« v Novgorodu »sobotka«, v Piškovskem okraju; a sežiganje navedenega panjača se imenuje: slavnost svetojanskega ognja. — Rusini pa imenujejo tudi panovalnice in dotične darove panovalnike. Slovakom pak slove to: polaz. (Dalje prih.)

* Ta-le vrsta vsake sloke se pojoč dvakrat ponavlja.

vladinih pristašev, 80 pa vladinih nasprotnikov; ker je kralj pokliceal v skupščino 40 svojih pristašev, tedaj ste imeli obe stranki nekoliko glasov; vlada toraj ni imela večine. Da pa to zadobi, pripriela se je v ustavnih državah nezastlišanega sredstva; kar brez vse sramote je nekoliko njej neljubih poslancev ukazala zgrabiti i na dom tirati. Kako varstvo uživajo na Srbskem državni poslanci, naj priča še to, da se je več vladi protivnih poslancev poskrilo, nekoliko njih je prišlo preoblečenih, nekoliko skritih v senenih vozeh v Niš na skupščino. Taka svoboda je na Srbskem! Kaj misli vlada s tacim počenjanjem? Ljudstvo strahovati? Vse zaman! ona kopije sama sebi jamo in kralju podira prestol.

Papež je sklenol pogodbo s kitajsko vlado. Po tej pogodbi bo imel papež v Pekingu svojega poslanca i namenjen je zato poslanstvo monsignore Agliardi, ki uže v malo dneh odpotuje v Peking; kitajska vlada je izrekla, da želi papeževga poslanca kmalu v Pekingu. To je gotovo velika pridobitev za katoliško cerkev.

Propaganda fide je v zadnih letih svoje delovanje jako razširila tako sicer, da so jej sedanji prostori pretesni; zato misli papež lateransko palačo temu zavodu prepustiti, dalje namerjava papež poleg laterana ustanoviti »Universelles Seminar«.

Italijanski časniki zadnje dni mnogo govore o zvezi Italije z velevladstvi ter trde, da se za podaljšanje te zveze vrše razprave, da bi se Italijanske meje pomaknole čez Sočo i na Tirolsko. Da irredenta to želi, to je pač vsakemu znano, da bi se pa avstrijska vlada spuščala v razpravo o tej zadevi, o tem še misliti ni.

Francoška vlada je tudi aumalskega vojvodo s Francoškega izgusala; šel je na Angleško.

Francoški državni zbor je bil 15. t. m. zaključen.

V Parizu je bil zadnje soboto kongres francoških trgovcev. Poročalo se je v njem o potrebi ustanovitve velikega trgovskega društva ter priporočalo, naj se v ta namen skliče kongres vseh francoških trgovcev in obrtnikov, da se skupej posvetujejo o najboljših sredstvih in potih, po katerih bi se izdelki francoške obrti na vzunaj širili in tuja konkurenca izpodbijala. Kazalo se je pri tem na enako društvo, katero je v letu 1858. ustanovilo v Hamburgu 14 trgovcev, ki ima zdaj uže 12,000 po vsem svetu naseljenih udov, in je postalo za Nemčijo silna moč.

Mej Rusijo in Angleško se ni popolnoma poravnano avfgastansko prašanje in uže zopet se je bati novega razpora. Angleška vlada namreč misli zasesti Badakšan, a tudi Rusija ima nanj oko, posebno, ker je važen za trgovino. Prej ali slej pride v Aziji do velike vojne mej Rusi in Angleži.

V Belfastu in Limeriki na Irskem so bili 13. t. m. zopet veliki izgredi. Sprejeli so se Orangisti z svojimi nasprotniki; celo uro so se kamenovali in celo strelali. Več hiš so skoraj popolnoma porušili; dva redarja sta mrtva in tudi dva razgrajalca, ranjenih je mnogo.

DOPISI.

Trst, 16. julija 1886. (Izv. dopis.)
(Kolera — Židje in politika fakijskih — Vučetič in Burgstaller pa Rafael — Narodni dom v Trstu — Ljudska banka — Dohtarja.) Kolera nas je torej ozbiljno napadla in vsi naši milijonarji so Trstu hrbet obrnoli, ter se večinoma odpeljali na kranjski čist zrak.

Tudi nekateri hudi irredentari, ki v enomer kriče »fuori i Cranzii« (stran s Kranjci), zdaj radi prebivajo mej Kranjci, da bi jih le kolera spamtila, ter jim kranjski sveži zrak koristil, da bi vendar uže spoznali, da Trst brez Kranjcev in drugih Slovanov, ki so za Trstom, prav malo more in da so torej tudi Kranjci v Trstu silno potrebni.

Najbolj pa se boje kolere židje, ki so tudi največa zaslomba naše irredenti. Kaj bi pa še le bilo, ko bi nas kolera napadla s tako silo, kakor je napadla pred letom Napolitance! Potem stavi, da bi bil Trst vsaj nekoliko časa skoro popolnoma slovanski, kajti slovenski trpin, posebno okoličan je tisti, ki Trsta nikoli ne zapusti, naj v njem vlada beda ali veselje in o teh ljudeh bi hoteli še nekateri

dvomiti, da niso najboljši tržaški domačini!

Kakor se more danes računati, zapustilo je dosedaj Trst uže par tisoč ljudi, in sicer bogatejših; te dni pa so šole nehale in zdaj odide še par tisoč ljudi na deželo.

V Trstu je zbog tega slaba kupčija, slab promet, ubogo ljudstvo ne bo imelo zaslužka — poleg tega pa še bolezen. — Tako je, da tisti, ki največ koristi, mora tudi največ trpeti.

Naše ljudstvo pa je pri vsem tem dobre volje in se celo norčuje iz magistrata in njegovih naprav zaradi kolere. Zgodi se čestokrat, da ljudi napade driska in da se pri njih kažejo znamenja kolere. Ali kaj mislite, da se ti ljudje prijavijo? Ne, skrivajo se in sami lečijo, ker boje se, da bi jih zdravniki poslali v bolnico za kolerozne.

Zgodilo se je večkrat, da so takovim bolnikom zdravniki dali znano tinkturo in da so dotični ta lek vrgli na ulico, pa se sami zdravili z vodo, gorko limonado, z vinom in še na druge načine; zgodilo se je tudi, da je magistrat poslal voze po nje, da jih odpeljejo v bolnico, pa jih niso našli doma in koso jih iskali, našli so jih v kakej krehmi uže ozdravljene. Sploh se ljudje, ako so tudi bolni, boje javiti in baš zaradi tega imajo podporna društva zdaj ob času kolere najmanj bolnikov.

Čudna prikazen je tudi to, da v starem mestu, kder je največa nesnaga, kolera skoro nič ne razsaja. Sicer pa trdimo še vedno, da tako huda še ni kolera in da je dosedaj umrlo razmerno malo ljudi za pravo azijsko kolero.

Nadejati se je torej, da nam Bog prizanesi in da ne bo posebno hudega. Bojazen pa je res pomočnica koleri, to je stara stvar; no, in naše ljudstvo ima zadosti poguma, in zadosti zdrav in kreпка telesa, kar se je zopet vsaj nekoliko zahvaliti kranjski naravi.

Pa pustimo kolero in stopimo na drugo manj žalostno polje.

Židje so povsod pomagači sovražnikom Avstrije in kadar je treba vladi kako zaščitno dati, more se smelo iskati mej židji dotičnega pomagača v likonemcem, ali pa irredentarijem: »Cherchez le juif« smemo reči, mesto »cherchez la femme«. Tako je bilo tudi te dni v trgovinske zbornici.

Poznan je Venezian v mestnem zboru, tega navadno Lahoni naprej pošiljajo, ako je treba po Slovincih udrihati, ali družega Veneziana imamo v trgovinske zbornici, ki je v njej po nekakem skoro edino glasilo irredenti.

Ta mož je, komandiran po irredenti, Italijanski i nemški, te dni v seji imenovane zbornice interpeloval drž. poslanca Vučetiča, ki je ob enem tudi podpredsednik trg. zbornice, zakaj je glasoval glede carine na petrolje proti Suessovemu predlogu in za vlado. Vučetič je na to odgovoril, da je to tudi za Trst dobro, da je glasoval za nižo carino, nego je Suess navetoval, ker Trst utegne dobiti tudi svoje rafinerije za petrolje in da je za Trst tudi najbolje, ako njegovi poslanci ne delajo opozicije vladi, »a tout prix« in se trgajo od večine drž. zbora, ki je tudi polit. aspiracijam tržaškim bliže nego opozicija.

S tem odgovorom sicer Venezian ni bil popolnoma zadovoljen, a molčati je moral vsejedno, ker ni vedel več dalje, njegova politična modrost ne seza tako daleč, da bi ločil federaliste od centralistov. Nekateri udje zbornice, ki so tudi bili Turki pri pridigi, odstranili so se nekda, ali večina je vendar dala prav Vučetiču, kateri je vse hvale vredno, ker se ne da terorizovati od židov in fakijskih.

Kakor se namreč iz vsega vidi, imeli so tudi fakijski svoje roke pri interpelaciji, posebno pa znani nekdanji državni poslanec Teuschl.

Da se Vučetič ne drži potov manj večšega Burgstallerja, ki leta okoli luči, pa še ne ve, kde si bode kakor politikar flauti zažgal, to je vse hvalevredno. Vučetič kaže, da umeje prave interese Trsta, Burgstaller pa ne vidi družega, nego luknje svojega fraka, Luzzatto pa ne družega, nego svojih par hiš.

Zadnjemu pa pravijo v Trstu celo talent. Sicer pa je v Trstu vsak afarist smatran za talent, zato pa tudi Trst tako lepo napreduje.

Čitali smo govor Dolenca pri 25-letnici čitalnice in dopadel se nam je posebno konec, govoreč o narodnem domu. Jaz menim, da je zdaj ugodni čas za to stvar, odbor čitalnice naj poskuša rešitev te častne naloge; morda ne bo dolgo več tako ugodne prilike, kakor zdaj.

Pa še nekaj. Govorilo in pisalo se je, da se skliče zbor, na katerem se osnuje ljudska banka za vse Primorsko s sedežem v Trstu. Ne bi li to bilo zdaj avgusta ali septembra mogoče. Stvar je najnevažnosti, posebno zdaj, ko so Lahoni tako zavozilji vse svoje zavode. Torej na delo, možje; ura zamujena, nikdar več pridobljena!

Od eneržije in delatnosti naših prvih mož je dosti odvisna prihodnost Slova-

nov v Trstu. Dosti je v resnici dela in premalo delalcev — pa vsaj ti naj bodo vstrajni.

Notarjev in advokatov, Nemcev in Italijanov zabaja vse polno v Trst, le slovenski juristi se Trsta strašijo, menda so malo pogumni. Zlaj bi bilo mesto notarja za Slovenca, pa stavimo, da ne bo prosil zanj noben Slovenec in vendar bi lahko tukaj kmalu gospod postal. — Žalostno, ali resnično, da se naša inteligencija sploh premalo briga za Trst.

Z Opčin, 10. julija. (Izv. dopis.) (Tabor v okolici). Tudi na Opčinah se zanimamo za tabor v okolici, posebno pa od časa, ko so nam novega kapovilo postavili in nam moža vsilili, ki ne uživa našega zaupanja. Naš komisar Mirkovič je sicer nekoliko časa lovil na limanico nekoga J. M. Sošiča, temu je obečal, da postane kapovila, ali mož je bil za dosti pošten, ker je vedno odgovarjal, da prevzame to mesto le z pogojem, da se zberejo openski možje in ga v javnem zboru po nekakem izvolijo.

Ali Mirkoviču je bilo to le pretveza, in mej njim in posestnikom hotela na Vrhu se je stvar drugače sklenola in imenovali so cikorjašem bolj zanesljivega pristaša, Mirkoviča pa se je še vrh vsega maščeval nad Sošičem, kajti neki dan mu je poslal Italijansko pisan dekret, da ima nekaj storiti; Sošič pa ni hotel prevzeti dekreta, češ, da ne umeje Italijansko in je zahteval, naj se mu pošlje slovenski dekret, da bo vsaj razumel, kaj se tirja od njega.

Toda mesto dekreta je poslal Mirkovič žandarja s poveljem, naj mu pripelje Sošiča. — Sošič je šel s žandarjem, a ko je prišel pred Mirkoviča, prašal ga je, kje ima on pravico, poslati žandarja po njega zaradi tega, ker je zahteval slovenski dekret, do česar je imel popolno pravico. — Mirkovič je nekaj mrmljal, toda zlorabe svoje službe ni mogel opravičiti in tako je šel Sošič močno razžaljen zopet domu. Ali drugi dan se je šel nekda na namestništvo pritožiti in je tirjal od vlade, vsaj toliko garancije za osobno svobodo, da ne bo Mirkovič vsakokrat, kadar bode slabe volje, pošiljal žandarmerijo po njega. To so uže v resnici turške razmere, katere bode treba na taboru ostro grajati in zahtevati, da se tudi v tržaški občini postopa po temeljnih zakonih naše ustavne države, ker tukaj vendar nismo v izjemnem obsebnem stanju.

Vrč je v resnici prepoin, in čuditi se je, da magistrat v okolico pošilja same nekušence ter seje veter maj potrebe. Trst je nesrečno mesto, in kogar hoče Bog pogubiti, tega kaznuje z slepoto. Torej tabor naj bo in naši poslanci naj tudi store, kar se bode od njih na taboru zahtevalo.

Iz St. Andreža 15. julija. — Nek najeti dopisnik v 55. št. cenj. »Edinosti« prisvoja mojemu dopisu v 47. št. istega časopisa take reči, katerih ni v njem. On pravi:

»Tudi naj povem gospodu dopisniku, da je z svojim brezobzirnim dopisom njegovi stranki veliko več škodil, nego koristil, ker je uže skoraj pomirjene duhov-zopet razdražil.« — Gosp. dopisniku, ki je zunaj St. Andreža in ne ve, kaj se tukaj godi, bodi povedano, da smo imeli ob času volitve le štiri razdražene duhove, ki so gonili meh in netili ogenj. Drugi so bili orouje, da bi se spodrinol župan in namestil z drugim. — Jaz mislim, da je dolžnost vsacega občinarja, za blagost občine po svoje moči skrbeti. Blagost občine je pa odvisna od pravičnega, razumnega in modrega starešinstva, najbolj pa njegovega predsetnika-župana. Skušnja in zdrava pamet nas uči, da kmečki župani potrebujejo precej časa, preden se kolikor toliko v svojem delokrogu znajo orijentovati in spoznajo le površno svoje dolžnosti in veliko s županovanjem z truženo odgovornost. O župana se zahteva pravica, trdna volja in zmožnost, da ohrani policijski red in mir v občini. Ta naloga mu povzročuje mnogo skrbi, dela truda, preglavice in tudi robatin kletvic. Dober župan mora biti marsikdaj tudi strog; treba je stopiti temu in onemu na prste, če z lepa ne sluša. Mnogo je takih občinarjev, ki poznajo župana le ob času potrebe; kedar gre pa za čilžnost, treba jih je večkrat s kaznijo poslati do pokorščine. To si pa taki junaki dobro zapomnijo; pest stisnejo v žep in pričakujejo prihodnje volitve.

Takrat pa je njih parola: naj bo župan kdorkoli, le prejšni ne sme več biti. Za občinsko blagost jim ni mar; tu je treba dati samo oddušek osebnosti zavisti. Kam bi prišli, ako bi bili župani marionete v takih rokah!

Nj bo te dovoljeno z izgledi pojasniti, kakor sem jih sam opazoval, oziroma zanesljivo pozvedel. Peter je dobival slamo na dražbi več let. Prigodi se pa enkrat, da ponudi Pavel več z slamo, nego Peter in jo tudi dobi. — Gregor ima uže drugo leto kamenje za zidanje hleva na obč. svetu prav pri vodnjaku ljudem v nadlego-